

ZAMONAVIY ADABIYOTGA XALQ OG‘ZAKI IJODINING TA’SIRI**Raxmonberdiyeva Yulduz****Samarqand davlat pedagogika instituti****Tillar fakulteti, O‘zbek tili va adabiyot yo‘nalishi 2-bosqich talabasi**<https://doi.org/10.5281/zenodo.20726995>**Annotatsiya.**

Ushbu maqolada xalq og‘zaki ijodining zamonaviy adabiyot taraqqiyotidagi o‘rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Folklor namunalarining bugungi badiiy adabiyotga ta’siri, yozuvchilarning xalq ijodi an’analaridan foydalanish usullari hamda milliy qadriyatlarni asrashdagi roli yoritilgan. Shuningdek, zamonaviy she’riyat va nasrda uchraydigan folklor motivlari, obrazlar tizimi hamda badiiy ifoda vositalarining qo‘llanish xususiyatlari ilmiy jihatdan asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar:

xalq og‘zaki ijodi, folklor, zamonaviy adabiyot, badiiy tafakkur, milliy qadriyatlar, doston, ertak, maqol, adabiy an’ana.

Abstract.

This article analyzes the role and significance of folklore in the development of modern literature. The influence of oral folk creativity on contemporary literary works, the ways writers use folklore traditions, and its role in preserving national values are discussed. In addition, folklore motifs, imagery systems, and artistic expression methods found in modern poetry and prose are scientifically examined.

Keywords:

folklore, oral folk art, modern literature, artistic thinking, national values, epic, fairy tale, proverb, literary tradition.

Kirish.

Har bir xalqning ma’naviy merosi, avvalo, uning xalq og‘zaki ijodida mujassam bo‘ladi. Xalq og‘zaki ijodi asrlar davomida xalqning hayotiy tajribasi, dunyoqarashi, orzu-intilishlari hamda axloqiy qarashlarini o‘zida aks ettirib kelgan. Ertaklar, dostonlar, maqollar, topishmoqlar, afsonalar va rivoyatlar xalq tafakkurining bebaho namunalari sifatida avloddan avlodga o‘tib, milliy madaniyatning ajralmas qismiga aylangan.

Bugungi kunda zamonaviy adabiyot taraqqiyotida ham folklor manbalari muhim o‘rin tutadi. Adiblar xalq og‘zaki ijodining boy an’analaridan foydalanib, yangi badiiy asarlar yaratmoqda. Natijada milliy ruh, tarixiy xotira va xalqona tafakkur zamonaviy adabiyot mazmunini boyitishga xizmat qilmoqda.

Asosiy qism.

Xalq og‘zaki ijodi va uning adabiyotdagi o‘rni.

Xalq og‘zaki ijodi yozma adabiyotning shakllanishi va rivojlanishida muhim manba hisoblanadi. Folklor janrlari xalqning ko‘p asrlik tajribasini o‘zida mujassamlashtirganligi sababli yozuvchilar uchun tayyor badiiy material vazifasini bajaradi. Ayniqsa, ertak va dostonlarda uchraydigan obrazlar, syujetlar hamda ramziy ifodalar adabiy asarlarda yangicha talqin qilinadi.

O‘zbek adabiyoti tarixiga nazar tashlaydigan bo‘lsak, Alisher Navoiy ijodidan tortib zamonaviy yozuvchilar asarlarigacha folklor unsurlarining mavjudligini ko‘rish mumkin. Bu holat xalq ijodi bilan adabiyot o‘rtasidagi uzviy bog‘liqlikni namoyon etadi.

Folklor asarlarining asosiy xususiyati xalqchillikdir. Xalqchillik esa adabiyotning ta'sirchanligini oshiradi. Shu sababli zamonaviy adiblar o'z asarlarida xalq maqollari, matallari va aforizmlaridan unumli foydalanib kelmoqdalar.

Zamonaviy nasrda folklor motivlari.

Bugungi o'zbek nasrida xalq og'zaki ijodining ta'siri yaqqol seziladi. Yozuvchilar milliy ruhni saqlab qolish va asarlarning badiiy ta'sirchanligini kuchaytirish maqsadida folklor elementlarini keng qo'llaydilar.

Zamonaviy hikoya va romanlarda afsonaviy obrazlar, xalq orasida mashhur bo'lgan qahramonlar hamda rivoyatlar yangicha talqinda namoyon bo'ladi. Bunday usul yozuvchiga voqelikni chuqurroq ochib berish imkonini yaratadi. Ayniqsa, tarixiy mavzudagi asarlarda xalq xotirasida saqlanib qolgan rivoyatlar muhim manba sifatida xizmat qiladi.

Folklor motivlari orqali adiblar insoniy fazilatlar, ezgulik va yovuzlik o'rtasidagi kurash, vatanparvarlik, fidoyilik kabi g'oyalarni badiiy jihatdan ta'sirchan ifodalashga erishadilar. Natijada asar o'quvchiga yaqinlashadi va milliy ruh bilan sug'oriladi.

Zamonaviy she'riyatda folklor an'analari.

She'riyat xalq og'zaki ijodi bilan eng yaqin aloqada bo'lgan adabiy tur hisoblanadi. Xalq qo'shiqlari, laparlar, allalar va termalar zamonaviy she'riyatning shakllanishiga katta ta'sir ko'rsatgan.

Bugungi o'zbek shoirlari o'z she'rlarida xalqona ohang, sodda va samimiy ifoda usullaridan foydalanadilar. Bu esa she'rlarning xalq qalbiga tez yetib borishiga yordam beradi. Xalq qo'shiqlariga xos takrorlar, ritmik qurilish va obrazlilik zamonaviy she'riyatda ham faol qo'llanmoqda.

Ayniqsa, vatan, ona, muhabbat va tabiat mavzularidagi she'rlarda xalqona ruh yaqqol seziladi. Folklor elementlari she'riy asarning badiiy qiymatini oshirib, uning estetik ta'sir kuchini kuchaytiradi.

Folklorning milliy qadriyatlarni saqlashdagi ahamiyati.

Globalashuv jarayonlari kuchayib borayotgan hozirgi davrda milliy o'zlikni saqlash muhim masalalardan biridir. Bu borada xalq og'zaki ijodi va zamonaviy adabiyot o'rtasidagi hamkorlik alohida ahamiyat kasb etadi.

Folklor xalqning urf-odatlarini, an'analari, ma'naviy qadriyatlari va tarixiy xotirasini o'zida mujassamlashtiradi. Zamonaviy adabiyot esa ushbu boy merosni yangi avlodga yetkazish vositasi sifatida xizmat qiladi. Adiblarning folklor manbalariga murojaat qilishi milliy qadriyatlarning unutilib ketishining oldini oladi.

Shuningdek, xalq og'zaki ijodi asosida yaratilgan zamonaviy asarlar yosh avlodda milliy g'urur, vatanparvarlik va ma'naviy barkamollik tuyg'ularini shakllantirishga yordam beradi.

Xulosa.

Xalq og'zaki ijodi zamonaviy adabiyotning muhim manbalaridan biri hisoblanadi. Folklor janrlari, obrazlari va badiiy ifoda vositalari adabiyot taraqqiyotiga katta ta'sir ko'rsatib kelmoqda. Zamonaviy nasr va she'riyatda folklor an'analarning davom ettirilishi milliy adabiyotning o'ziga xosligini saqlashga xizmat qiladi.

Shu bois xalq og'zaki ijodi namunalarini chuqur o'rganish, ularni zamonaviy adabiyot bilan qiyosiy tahlil qilish hamda yosh avlodga targ'ib etish dolzarb vazifalardan biri sanaladi. Folklor va adabiyot o'rtasidagi uzviy aloqadorlik milliy madaniyatning boyishi va ma'naviy merosning davomiyligini ta'minlaydi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Imomov K. O‘zbek folklori. – Toshkent: O‘qituvchi, 2010.
2. Jo‘rayev M. Folklorshunoslik asoslari. – Toshkent: Fan, 2015.
3. Mirzayev T. O‘zbek xalq og‘zaki poetik ijodi. – Toshkent: Mumtoz so‘z, 2018.
4. Karimov N. XX asr o‘zbek adabiyoti tarixi. – Toshkent: O‘qituvchi, 2017.
5. Yo‘ldoshev Q. Adabiyot nazariyasi asoslari. – Toshkent: Tafakkur, 2020.
6. O‘zbek xalq maqollari. – Toshkent: Sharq, 2019.